

MANAŽERSKÉ SHRNTÍ VÝSLEDKŮ METODICKÉHO AUDITU STATISTIKY ČSÚ

Předmět auditu: Statistika rodinných účtů

Auditovaný útvar: Odbor šetření v domácnostech

Časový průběh auditu: únor 2013 – srpen 2013

ČLENOVÉ AUDITORSKÉ SKUPINY:

doc. Ing. Jakub Fischer, Ph.D. (VŠE) – vedoucí skupiny

prof. Ing. Stanislava Hronová, CSc. (VŠE)

Ing. Alena Kaščíková, Ph.D. (EF UMB)

Ing. Jaroslav Sixta, Ph.D. (ČSÚ, Odbor ročních národních účtů)

Ing. Jan Zeman (VŠE)

HLAVNÍ ZÁVĚRY:

Na základě provedeného metodického auditu auditorská skupina konstatovala následující:

- 1) Statistika rodinných účtů představuje cenný datový zdroj jak pro externí, tak pro interní uživatele. Důraz na informace o životní úrovni různých sociálních skupin v krajích České republiky považujeme za nedostatečný a neodpovídající současným potřebám uživatelů, kdy roste poptávka po spolehlivých odhadech na úrovni krajů (NUTS-3). Naopak jako nadbytečným se může jevit důraz, který je kladen na frekvenci a detail informací požadovaných od respondentů.
- 2) Statistika rodinných účtů dnes plní následující cíle:
 - a. poskytovat informace o detailní struktuře výdajů,
 - b. poskytovat informace pro hodnocení krátkodobého vývoje (čtvrtletní zpracování),
 - c. poskytovat informace o hospodaření sociálních skupin domácností,
 - d. poskytovat informace o hospodaření domácností v krajích.
- 3) Je otázkou, zdali je možné jedním typem šetření, navíc poměrně drahým a tudíž rozpočtově omezeným, postihnout tolik cílů najednou. Navíc nelze přehlédnout, že Česká republika je jedinou ze srovnávaných zemí, která stále vybírá jednotky na základě záměrného (kvótního) výběru.

HLAVNÍ DOPORUČENÍ:

Na základě provedeného metodického auditu auditorská skupina konstatovala následující:

- 1) Opatření navržená v závěrech metodického auditu statistiky rodinných účtů [předchozí metodický audit SRÚ z roku 2005] byla z velké části realizována, problémy přetrvávají v oblasti vypovídací schopnosti jak národních, tak regionálních odhadů a dále v oblasti komunikace s uživateli. Statistika rodinných účtů zabezpečovaná Českým statistickým úřadem je prováděna plně v souladu s doporučeními Eurostatu.
- 2) Za nejvýznamnější problém současné podoby statistiky rodinných účtů auditorská skupina považuje nemožnost naplnění všech jejích dílčích cílů současně. Považujeme za vhodné uspořádat pracovní seminář interních i externích uživatelů a dalších odborníků a zahájit jím diskusi o prioritách statistiky rodinných účtů. Auditorská skupina považuje za prioritní zvýšit regionální reprezentativnost údajů nejlépe tak, aby bylo možné konstruovat spolehlivé odhady v členění sociální skupina domácností vs. region.
- 3) Auditorská skupina navrhuje rozšířit využití bilančního principu, věnovat více pozornosti vztahu mezi příjmy a výdaji jednotlivých sociálních skupin domácností a zkvalitnit tak datovou základnu ve vztahu k analýze životní úrovně jednotlivých sociálních skupin domácností. V rámci toho auditorská skupina navrhuje více provázat SRÚ se šetřením SILC, směřující k alespoň elementárnímu ověření rozdílů mezi příjmy a výdaji domácností, případně k lepšímu ověření a kalibraci výsledků.
- 4) V návaznosti na závěr 2 auditorská skupina doporučuje snížit rozsah údajů zjišťovaných v měsíční, resp. čtvrtletní periodicitě (tedy zjišťovat údaje na vyšší úrovni agregace) a naopak zavést podrobné šetření s periodicitou 3–5 let, jak tomu ostatně je v řadě srovnávaných zemí. Obdobně se nabízí možnost zvýšení počtu respondentů současně s výrazným snížením jejich zátěže (čímž

by se navíc otevřela možnost snížení jejich odměny). Auditorická skupina má za to, že v případě výrazného snížení podrobnosti zjišťování by došlo ke zvýšení ochoty domácností zapojit se do zjišťování.

- 5) V návaznosti na praxi srovnávaných zemí auditorická skupina navrhuje opětovně ověřit možnost zavedení náhodného výběru zpravodajských jednotek, ovšem až po diskusi a případném zavedení ostatních navržených opatření, mimo jiné za účelem možnosti sledování přesnosti a spolehlivosti konstruovaných odhadů.
- 6) Auditorická skupina doporučuje realizovat pracovní cestu klíčových pracovníků auditovaného útvaru do některé ze zemí, které mohou být inspirativní pro případná zlepšení v oblasti statistiky rodinných účtů v ČR.

REAKCE AUDITOVANÉHO ÚTVARU:

Na základě závěrů auditu byla ustanovena Pracovní skupina pro reformu statistiky rodinných účtů (PS SRÚ), která na základě výsledků metodického auditu z roku 2013 připravila v období leden–září 2015 návrh reformy SRÚ se třemi kapacitními variantami dle cílové velikosti výběru. Kolegium předsedkyně ČSÚ schválilo 18. 11. 2015 variantu reformy SRÚ s těmito postupy:

- a. integrace do šetření SILC,
- b. zachování každoročního šetření se stálou sítí zkušených tazatelů,
- c. zkrácené referenční období vyplňování deníků domácnostmi (pro testování v pilotáži: 2krát 4 týdny),
- d. nový zjednodušený deník (chronologické zapisování, PAPI, možnost elektronického deníku),
- e. aktualizace údajů z šetření SILC při úvodním rozhovoru (CAPI) a tím i významné zkrácení úvodního rozhovoru v domácnosti,
- f. vzhledem k náročnosti šetření zachování finanční odměny respondentům,
- g. konsolidace tazatelské sítě ČSÚ (založeno na stávající systemizaci tazatelské sítě ČSÚ, rozvoj stabilní sítě univerzálních tazatelů a jejich zapojení do SRÚ, a naopak snížení nábory externích tazatelů).

V roce 2016 proběhne pilotní šetření nového modelu SRÚ a po ověření pak od roku 2017 zahájení šetření v novém modelu SRÚ, s postupným náběhem cílové velikosti výběru v roce 2019.